

PGCS

MA PROGRAMME SANSKRIT LANGUAGE AND LITERATURE GENERAL

FIRST SEMESTER SA10103 VYAKARANA -1

VAIYAKARANASIDDHANTAKAUMUDI(SANDHI AND KARAKAPRAKARANA)

1."इको यणचि "इति सूत्रे अचि परे इत्यर्थः केन सूत्रेण विधीयते ?

A. तस्मिन्निति निर्दिष्टे पूर्वस्य B. अनचि च C.संहितायां ।

2. 'यण्' इत्यस्य कः अर्थः ?

A. इ उ ऋ लृ B. अ इ उ ण् C.य र ल व ।

3. पदान्तस्य नस्य शे परे तुग्वा स्यात् । केन सूत्रेण ?

A. शि तुक् B. नश्च C.ऊ सि धुट् ।

4.लोपसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?

A.अदर्शनं लोपः B. संयोगान्तं लोपः C.तस्य लोपः।

5".चर्मणि द्वीपिनं" हन्ति इत्यत्र चर्मणि पदे सप्तमीविधायकं सूत्रमस्ति

A. निमित्तात् कर्मयोगे B. साध्वसाधुप्रयोगे च C.सप्तम्यधिकरणे च ।

6.सह इत्यस्य अव्ययस्य योगे का विभक्ति ?

A. चतुर्थी B. पञ्चमी C.तृतीया ।

7. अपादानसंज्ञाविधायकं सूत्रमस्ति ?

A. ध्रुवमपाये B. साधकतमं C.अपादानम् ।

8.आधारः कतिविधः भवति ?

A. चतुर्विधः B. द्विधः C.तृविधः ।

9.षष्ठीसूत्रविधायकं सूत्रमस्ति

A. आख्यातोपयोगे B. तुमर्थाश्च C.शेषे षष्ठी ।

10. वचनमात्रे का विभक्तिः ?

A. प्रथमा B. पञ्चमी C. तृतीया ।

11. संप्रदानसंज्ञाविधायकं सूत्रमितमस्ति ?

A. ध्रुवमपाये B. साधकतमम् C. कर्मणा यमभि ।

12. अपायार्थे ध्रुवस्य का संज्ञा भवति ?

A. सम्प्रदानसंज्ञा B. अपादानसंज्ञा C. कर्मसंज्ञा ।

13. नमः इति पदस्य योगे का विभक्तिः प्रयुज्यते ?

A. चतुर्थी B. पञ्चमी C. तृतीया

14. ग्रामादायाति इत्यत्र ग्रामात् इति पदस्य का संज्ञा ?

A. अधिकरणसंज्ञा B. इत्संज्ञा C. अपादानसंज्ञा ।

15. विप्राय गां ददाति इत्यस्मिन् वाक्ये कर्मसंज्ञकमस्ति ?

A. विप्राय B. ददाति C. गो ।

16. प्रथमाविभक्ति प्रतिपादकं सूत्रमस्ति ?

A. प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचन B. कर्तुरीप्सिततमम् C. प्रातिपतिकार्थे ।

17. हरिं भजति इत्यस्मिन् वाक्ये हरिम् इति पदस्य का संज्ञा ?

A. सम्प्रदानसंज्ञा B. कर्मसंज्ञा C. करणसंज्ञा ।

18. कर्तृकारके का विभक्ति ?

A. चतुर्थी B. पञ्चमी C. तृतीया ।

19. कर्मकारके केन सूत्रेण द्वितीया विभक्ति ।

A. कर्मण्यण् B. कर्मण्यधिकरणे C. कर्मणि द्वितीया ।

20. कर्ता-कारक विधायकं सूत्रमस्ति ?

A. अकथितं च B. कर्तरि च C. स्वतन्त्रः तृतीया ।

21. ग्रामं गच्छन् तृणं स्पृशति इत्यस्मिन् वाक्ये बलिं इति पदस्य केन सूत्रेण कर्मसंज्ञा भवति ?

A. तथायुक्तं चानीप्सितम् B. अकथितं च C. कर्मणि द्वितीया ।

22. रामः इत्यस्मिन् पदे प्रथमाविभक्ते कारणमस्ति ?

A. वचनमात्रम् B. प्रातिपदिकार्थमात्रम् C. कर्ममात्रम् ।

23. बलिं याचते वसुधाम् इत्यस्मिन् वाक्ये बलिं इति पदस्य केन सूत्रेण कर्मसंज्ञा भवति ?

A. अकथितं च B. कर्मणि द्वितीया C. कर्तृकर्मणो कृति ।

24. तटी इत्यस्मिन् पदे प्रथमा विभक्ते कारणमस्ति ?

A. परिमाणमात्रम् B. लिङ्गमात्रम् C. वचनमात्रम् ।

25. अकथितं च कीदृशं सूत्रमस्ति ?

A. अधिकारसूत्रम् B. विधिसूत्रम् C. संज्ञासूत्रम् ।

26. सम्बोधने च इत्यनेन सूत्रेण कस्या विभक्ते विधानं भवति ?

A. चतुर्थी B. पञ्चमी C. प्रथमा ।

27. करणकारके तृतीयाविभक्तिविधायकं सूत्रमस्ति ?

A. कर्तुरीप्सिततमम् B. साधकतममं करणं C. करणाधिकरणयोश्च ।

28. सर्वतः इति पदस्य योगे का विभक्तिः ?

A. चतुर्थी B. द्वितीया C. तृतीया ।

29. कारके इति कीदृशं सूत्रमस्ति ?

A. अधिकारसूत्रम् B. विधिसूत्रम् C. परिभाषसूत्रम् ।

30. करणकारके का विभक्तिः ?

A. चतुर्थी B. पञ्चमी C. तृतीया ।

31. कर्तु इष्टतममं कारकमस्ति ?

A. कर्मकारकम् B. अधिकरणकारकम् C. करणकारकम् ।

32. रामेण बाणेन हतो बाली इत्यस्मिन् वाक्ये करणकारकम् अस्ति ?

A. बाणः B. रामः C. हतः ।

33. येनाङ्गविकारः इत्यस्य योगे का विभक्तिः युज्यते ?

A. चतुर्थी B. पञ्चमी C. तृतीया ।

34. कर्मकारक विधायकं सूत्रमस्ति –

A. कर्तरि च B. कर्मण्यधिकरणे C. कर्तुरीप्सिततमम् कर्म ।

35. जटाभिस्तापस इत्यस्मिन् वाक्ये तृतीयाविधायकं सूत्रमस्ति ?

A. इत्थंभूत B. अपवर्गे तृतीया C. येनाङ्गविकार ।

- 36.दीर्घस्य अचः उच्चारणकालः कः ?
A. त्रिमात्र B. मात्राद्वयम् C. एकमात्रा ।
- 37.ऋत्यकः इत्यस्य एकमुदाहरणम् किम् ?
A. उमा पती B. हरि ईश C. ब्रह्म ऋषि ।
- 38.हलः उच्चारणकालः कः ?
A. अर्धमात्रा B. एकमात्रा C. द्विमात्रा ।
- 39.वा पदान्तस्य इत्यनेन किं विधीयते ?
A. परसनणदिशः B. परसवर्णविकल्पः C. पूर्ववर्णलोपः ।
- 40.अहो ईशा अत्र केन सूत्रेण प्रगृह्यसंज्ञा विधीयते ?
A. इत्थंभूत B. अचि परे C. ओत् ।
- 41.कीदृशस्य अचः प्लुतसंज्ञा विधीयते?
A. त्रिमात्रिकस्य B. एकमात्रिकस्य C. द्विमात्रिकस्य ।
- 42.न पदान्ताद्दोरनाम् -अनेन किं विधीयते ?
A. षुत्वागमः B. षुत्वनिषेधः C. षुत्वविकल्पः ।
- 43.इन्द्रे च इति सूत्रेण किं विधीयते ?
A. प्रगृह्यसंज्ञा B. इकारादेशः C. अवङ्ङादेशः ।
- 44.अक सवर्णे दीर्घः इत्यस्य उदाहरणम् ?
A. इत्थंभूत B. दैत्यारिः C. येनाङ्गविकारः ।
- 45.शिवायों नमः इति कस्य सूत्रस्योदाहरणम् ?
A. ओमाङ्गोश्च B. अक सवर्णः C. ऋति सवर्णे ।
- 46.हरिश्शेते इति उदाहरणं कस्य सूत्रस्य भवति ?
A. शात् B. स्तो श्रुना श्रु C. स्तो षुना षु ।
- 47.स्तो ष्ट्ना षु इति सूत्रस्य उदाहरणम् ?
A. तद्दीका B. प्रश्नः C. विश्वः ।
- 48.कान्नकारस्य रु स्यादाप्रेडिते परे.....सूत्रं किम् ?
A. आप्रेडिते परे B. ऋति सवर्णे C. कानाप्रेडिते ।

- 49.शात्परस्य तवर्गस्य श्रुत्वं न स्यादित्यस्योदाहरणम् ?
 A. रामश्शेते B. रामषष्ठः C.प्रश्नः ।
- 50.तवर्गस्य षकारे परे न घृत्वंकेन सूत्रेण ?
 A. तो षि B. पेष्टा C.षण्णाम् ।
- 51.प्रत्यये भाषायां नित्यम्इति वार्तिकस्य उदाहरणम् ?
 A. चतुर्मुख B. चिन्मयम् C.एतन्मुरारि ।
- 52.अमान्नवतिनगरीणामिति वाच्यम्एतत् किम् ?
 A. वार्तिकम् B. परिभाषा C.सूत्रम् ।
- 53.तवर्गस्य लकारे परेसूत्रेण परसवर्णं स्यात् ?
 A. तो षि B. खरि च C.तोर्लि ।
- 54.झय परस्य हस्य.....वा स्यात् ?
 A. पूर्ववर्णलोप B. पूर्वसवर्णो C.परसवर्णो ।
- 55.खरि परे झलां चर स्युःकेन सूत्रेण ?
 A. खरि च B. अचि च C.अनचि च ।
- 56.नस्य मस्य चापदान्तस्य झल्यनुसारःसूत्रम् किम् ?
 A. हे मपरे वा B. वा पदान्तस्य C.नश्चापदान्तस्य झलि ।
- 57.त्वङ्ङरोषि इति उदाहरणम्.....सूत्रस्य ?
 A. वा पदान्तस्य B. मो राजि सम क्वौ C.हे मपरे वा ।
- 58,नपरे हकारे परे मस्य न स्यात् अस्य सूत्रं लिखत ?
 A. हे मपरे वा B. नपरे नः C.यवलपरे यवला ।
- 59.साम्राट् इति कस्य सूत्रस्य उदाहरणम् ?
 A. मो राजि सम क्वौ B. हे मपरे वा C.वा पदान्तस्य ।
- 60.पदान्तस्य नस्य शे परे तुग्वा स्यात् ।केन सूत्रेण ?
 A. नश्च B. शि तुक् C.ड सि धुद्।
- 61.प्रत्यङ्ङात्मासूत्रस्य उदाहरणम् ?

A. ड सि धुट् B. सम सुटि C.डमो ह्रस्वादचि डमुणित्यम् ।

62.पदान्ताद्वा इति सूत्रस्य उदाहरणम् ?

A. सेनानुसाराच्छाया B. लक्ष्मीच्छाया C.स्वच्छाया ।

63.आङ्गाडोश्च इति सूत्रस्य अर्थ किम् ?

A. माङ्परस्य सस्य लोप B. आत्परस्य सस्य लोप C.एतयोश्च परे तुक्स्यात् ।

64.नृन् इत्यस्य रु स्याद्वा प्रकारे परे.....सूत्रं लिखत ?

A. नृन्पे B. सन्त्सरु C.अम्परे ।

65.ख्यात्रादेशे न इत्यस्य उदाहरणम् भवति पुंख्यानम् । सूत्रं वा वार्तिकं वा ?

A. परिभाषा B. वार्तिकम् C.सूत्रम् ।

66.अम्परे छवि नकारान्तस्य पदस्य रु स्यात्,न तु प्रशान्शब्दस्य.....सूत्रं किम् ?

A. नश्छव्यप्रशान् B. पुम खय्यम्परे C.शरः खय ।

67.खरि विसर्जनीयस्य स स्यात्.....सूत्रं लिखत ?

A. खरि च B. वा शरि C.विसर्जनीयस्य स ।

68.संस्सकर्ता-सँस्सकर्ता अस्य वार्तिकम् लिखत ?

A. सम :सुटि B. संपुंकानां सो वक्तव्य : C.अनचि च ।

69.अत्र रुप्रकरणे रो पूर्वस्यानुनासिको वा स्यात्।सूत्रम् ?

A. झरो झरि B. विसर्जनीयस्य सः C.अत्रानुनासिक पूर्वस्य तु वा ।

70.अनुस्वारस्य ययि परसवर्णउदाहरणम् ?

A. संवत्सर B. अङ्कित C.यं लोकम् ।

71.खरि परे झलां चरः स्युःइति जकारस्य चकार ।उदाहरणम् ?

A. तच्छिव B. वाग्घरि C.तल्लय ।

72.उद स्थास्तम्भोः पूर्वस्य इत्यस्य उदाहरणम् ?

A. कुण्डित B. गुम्फित C.उत्थानम् ।

73.कस्मिन् सूत्रे रामष्षष्ठः इति रूपम् ?

A. शात् B. षुना षुः C.स्तो श्रुना श्रुः ।

74.सच्चित्,हरिश्शेते इत्यादि दाहरणानि केन सूत्रेण अस्ति ?

A. प्रत्यये भाषायां नित्यम् B. न पदान्ताद्दोरनाम् C.स्तो श्रुना श्रुः ।

75.षण्णाम्,षण्णवति इत्यादि उदाहरणम् कस्य वार्तिकस्य भवति ?

A. अनाम्नवतिनगरीणामिति वाच्यम् B.प्रत्यये भाषायां नित्यम् C.छत्वमिति वाच्यम् ।

ANSWERS

1.A	11.C	21.A	31.A	41.A	51.B
61.C	71.A				
2.C	12.B	22.B	32.A	42.B	52.A
62.B	72.C				
3.A	13.A	23.A	33.C	43.C	53.C
63.C	73.B				
4.A	14.C	24.B	34.C	44.B	54.B
64.A	74.C				
5.A	15.C	25.C	35.A	45.A	55.A
65.B	75.A				
6.C	16.A	26.C	36.B	46.B	56.C
66.A					
7.A	17.B	27.B	37.C	47.A	57.A
67.C					
8.C	18.C	28.B	38.A	48.C	58.B
68.B					
9.C	19.C	29.A	39.B	49.C	59.A
69.C					

10.A 20.C 30.C 40.C 50.A 60.B
70.B